Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

ЗАМАН

Байрым кюн, башил ай (январь), 13, 2023 жыл

№ 3 (21204)

ВРЕМЯ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Оноу

Байламлыкъланы кючлендире барыргъа келишгендиле

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** Москвада шахарлада къурулуш бардырыу жаны бла «Мирпроект» институту директорларыны советини таматасы, Информация моделированияны амаллары жаны бла кюрешген организацияланы миллет биригиулерини (НОТИМ) шахарда къурулуш ишни цифровизация, проектле салыу эмда айнытыу жаны бла комитетини председатели **Андрей Шишкин** бла тюбешгенди.

Ушакъны кезиюнде Къабарты-Малкъар Республикада, ол санда Нальчикде эмда башха муниципалитетледе, жер-жерлени планларын жарашдырыуну, шахарлада къурулуш ишлени бардырыуну, жашау юйлени бла промышленность тийрелени, мекямланы, инфраструктура объектлени проектлерин къурашдырыуну, мадаиият хазнаны объектлерин жангыртыуну юслериндеи сёлешиннгенди.

«Мирпроект» жарашдырыгъан проектлени презентациясы да болгъанды. Россей Федерацияны субъектлерини тийрелерин игилендириуню стратегиясын жарашдырыугъа энчи магъана берилгенди. Бюгюнлюкде къыралны баш проект институтларындан бирине саналгъан «Мирпроект» кёп регионла бла байламлыкъ жюрютеди, ишин къырал власть органла эмда къырал корпорацияла бла да бирге бардырады.

Тюбешиуге къатышханла эки жанлы бирге ишлеуню онгларын да сюзгенди. Байламлыкъла бек алгъа регионну инвестиция амалларын кёбейтиуге, инфраструктураны игилендириуге, архитектураны тапландырыугъа эмда шахарланы бла эллени ырахатлы жашаулары къураугъа себеплик этерге керекдиле. Казбек Коков республикангы Правительствосуна этиллик ишлени белгилерге буюргъанды, деп билдиргенди КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасындан.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К.В. Коковну Россейли басманы кюню бла

АЛГЪЫШЛАУУ

Къабарты-Малкъар Республиканы асламлы информация органларыны хурметли ишчилери бла ветеранлары! Сизни Россейли басманы кюню бла алгъышлайма!

Басманы тёрели уллу магъанасы бюгюнлюкде энчи даражаны ала барады. Бусагъатдагы болумлада анга багъа берирча да тюйюлдю.

Сизни фахмугъузгъа, усталыкъ даражагызгъа, бирде уа энчи инсанлыкъ кёз къарамыгызгъа окъуна кёреди асламысында адамла бола тургъан эмда боллукъ затланы къалай сезгенлери. Аны бла бирге уа сиз хар заманда да журналистиканы баш жорукъларына – тюзлюкге, теркликге эмда магъаналылыкъгъа-кертичилей къаласыз. Сизни жамауатда саулукълу болумланы къуралырларына, Россейни халкъларыны ниет-адет къыйматларыны сакъланырларына бурулгъан къуллугъугъуз бютюн хурметге эмда ыразылыкъгъа тийишлиди.

Усталыкъ даражагъыз эмда ишигизге жууаплы къарагъаныгъыз ючюн сизге ыразылыгъымы билдиреме.

Бюгюнлюкде, бизни къыралыбызгъа къажау информациялы уруш ачылгъан болумлада, журналистле жалгъан, асламысында уа алгъадан окъуна ётюрюк болгъан билдириулеге тирилик бла къаршчы турургъа чакъырыладыла. Ышанама, заманны жангы, тынчлыксыз болумларында сиз кесигизни профессионал борчугъузну бет жарыкълы толтурлугъугъузгъа, инсанланы, республиканы, бизни къыралыбызны сейирлерине кертичи къуллукъ этеригизге.

Ачыкъ кёлден сизге саулукъ эмда жюрек тынчлыкъ, жангы жетишимле бла чыгъармачылыкъ бийикликле тежейме.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К.В. Коковну Россейни прокуратурасыны къуллукъчусуну кюню бла

АЛГЪЫШЛАУУ

Къабарты-Малкъар Республиканы прокуратурасыны хурметли къуллукъчулары бла ветеранлары! Сизни профессионал байрамыгъыз бла алгъышлайма.

Россейли прокуратураны къуралыууну бла айныуну тарыхы къыралны къадары бла къаты байламлыды.Бюгюнлюкде бу магъаналы къырал институт Законну бийлик этиуюн, къыралны бла жамаутны право тёрелерин къаты къоруулайды, инсанланы сейирлери бла эркинликлери сакъланырларын эмда Конституциягъа бла законлагъа бузукълукъ этилмезин жалчытыуда баш магъананы тутады.

Къабарты-Малкъар Республикасыны прокуратурасында ишлегенле бийик билимлери, тюзлюк жанлы болуулары, борчларына кертичиликлери, Ата журтха таза ниет бла къуллукъ этерге итинчилеклери бла не заманда да айырмалы болгъандыла.

Шёндюгю тёлю да алагъа дери ишлегенлени ахшы тёрелерин андан ары бет жарыкълы бардырадыла, аманлыкъчылыкъгъа, экстремизмге, коррупциягъа къажау кюреше, урунуу эмда социал законодательствогъа бузукълукъ этилмезине кесини тийишли юлюшларын къошадыла, инсанлагъа тюрлю-тюрлю болумлада тюзлюкню тохтащдырыргъа болушадыла.

Бийик профессионал усталыгъыгъыз, антыгъызгъа кертичилей къалгъанлыгъыз, боюнгъузгъа салынгъан борчлана бет жарыкълы толтургъанлыгъыз ючюн жюрек ыразылыгъымы билдиригме сюеме. Къабарты-Малкъар Республикасыны прокуратурасыны органлары ишлерин, алгъынча, тынгылы бардырлыкъларына ишекизсиз.

Барыгъызгъа да жюретним терининден кийик саулукъ, монглукъ, Къабарты-Малкъаргъа бла Ата журтубузгъа керекли эмда жууаплы къуллугъуузда бийик жетишимле тежейме.

Къармашыу

Къоркъуусузлукъгъа – энчи эс

Жоллагъа къарагъан «Кавказ» Управление СКФО-да федерал трассалада тазалыкъны, къоркъуусузлукъну, таплыкъны кече, кюн демей жалчытады. Алада бютюнда къыш кезиуде иш кёп болуучуду.

Учреждениядан билдиргенлерине кёре, озгъан декабрьни аллындан башлап, ала жоллагъа чыгъаргъан энчи техниканы саны 660 болады. Аланы арасында тюрлю-тюрлю тракторла, бульдозерле, экскаваторла, грейдерле эм башхалары бардыла. Бузкъаудан болмазча жоллагъа 50 мингден аслам тонна туз бла юзмез къатыш жайгъандыла.

Не сууукъда да ишчиле жоллагъа чыгъып, аланы, тротуарланы, автобусла тохтаучу жерлени, белгилени, светофорланы окъуна къардан тазалайдыла, бузну да къырып кетередиле. Жаланда бизни республикада 8,7 минг тонна туз бла юзмез къатыш жайгъандыла. Хайырланыуда уа жарым жюзден артыкъ техника барды, ишчилени саны да 77 болады.

Январьны онекинчисине алып айтханда, Шимал Кавказда федерал жоллада бир тюрлю чеклениу жокъду: ала тазадыла, транспорт да тыйгъыч болмай жюрюйдю. Аварияладан неда башха осал жол-транспорт болумладан къутулур ючюн водительлеге сакъ болугъуз дейдиле Управлениянда. Быллай къоркъуулу кезиуледе машинаны терк эттирге, аллында барчан транспортха да жууукъ турургъа жарамайды.

Жоллада тапсыз зат эслесегиз, сора дагъыда айтыр неда билдирир затыгъыз бар эсе - Управленияны диспетчер службасына **+7(8793) 33-11-59** номер бла сёлешигиз.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Белгилеу

Къууанчны чеги жокъ эди

Белгилисича, 11-чи январь малкъар халкъны тарыхында магъаналы кюнледен бириди. Ол кюн 1827 жылда Ставропольгъа халкъыбызны таулу бий тукъумланы бирен келечиси дюгерлиле бла бирге, Россейни къауумуна кирирге сюйгенлерин билдирип, Кавказ линиядагъы аскерге таматалыкъ этген Эммануэльге тилек къагъыт келтирген эдиле. Малкъарны Россейге къошулууу Ара Кавказны айныуунда уллу магъананы тутханды дерге боллукъбуз.

Бу байрам кюннге аталгъан концерт а геуюрге кюн Музыка театрда бардырылгъанды. Ары келгенлени, биринчиден, фойеде сурат кёрмюч бла шагъырейленир онглары бар эди. Мында суратла бла чекленип къалмай, миллетибизни тарыхы бла байламлы эрттегили документлени, саутланы, юс кийимлени, юйде хайырланылгъан кереклени кёрюрге боллукъ эди. Ала республиканы музейлеринден келтирилген эдиле. Экспонатланы бир бирлерине эки жюзге жууукъ жыл бола кетеди. Энчи жерни ол кёрмючде Локияланы Рашидни таулу кийизледен коллекциясы алгъанды дерге боллукъду.

– Бу кюннге деп кёрмючге къол устала Мокъаланы Владимир, Аскер Маглоев да къатышханды. Экспонатла уа КъМР-ни Миллет музейинден, А.Ткаченко атлы Суратлау музейден, Малкъарлыланы кёчгюнчюлюкде ёлгенлерини мемориалындан келтирилгендиле, – деп чертгенди Миллет музейни башчысыны орунбасары Ирина Хашева.

Байрамгъа уа республиканы узакъ эллеринден да кёп адам келген эди. Башхача айтханда, кёплеге олтурур жер окъуна жетишмей къалгъанды.

Республиканы власть органларыны келечилерини къауумуна уа КъМР-ни Правительствосуну Председатели **Мусукланы Алий** башчылыкъ этгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Сайлау

Устазлагъа билеклик этиу жаны бла алчыланы санында

КъМР-ни Жарыкъландырыу эмда илму жаны бла министерствосундан билдиргенлерича, былтыр республикада устазлагъа ахшы билеклик этилгени бла ол онеки алчы регионну тизмесине тюшгенди.

РФ-ни Жарыкъландырыу министерствосу устазланы болумларын, ол санда къаллай социал болушлукъ этилгенин билир ючюн къыралны субъектлеринде анализ бардыргъанды. Алай бла быйыл эм жетишимлилеге онеки регион саналгъанды - Вологодск, Волгоград, Ивановск, Рязань, Новосибирск, Белгород, Новгород областлыла, Марий Эл Республика, Ямал-Ненецк эм Ханты-Мансийск автоном округла.

Аслам эс жаш устазланы иш бла жалчытыугъа, социал болушлукъгъа, эл жерледе урунгъанлагъа билеклик этиуге эм педагогланы усталыкъларын ёсдюрюуге берилгенди.

Сёз ючюн, бир-бир регионлада жаш специалистле устазлыкъны сайларча тюрлю-тюрлю къыйматлы амалланы хайырланыргъа кюрешедиле – айлыкъларына къошадыла, саугъала бла кёллендиредиле.

Быйыл устазланы айлыкъларына къошарча бир миллиард сомдан аслам бёлюннгенди. Аны бла бирге былтыр ноябрьден башлап республиканы мектепларинде бла сабий садларында ишлегенлеге къошакъ тёлеуле этип тебирегендиле.

Бизни корр.

Социал жумушла 2 бет

Къайгъырыулукъ эмда жюрек жылыулукъ

Ишибизни юсю бла республиканы жер-жерлерине барыргъа тюшеди. Аллай кезиуде бизни не жумушбузгъа да уллу кёллюлюк этмеген Байсыланы Харунну табабыз. Бу жол ол бизни Къашхатауда Халкъны социал жумушла бла жалчытыучу арагъа элтеди. Жолда бара, аны юсюнден къысха хапар да айтады.

Бюгюн Россейли басманы кюнюдю 3 бет

Терен билимли, журналист ишни устасы, адамлыкъ даражаны багъалагъан, заманны жюрек тебиуюн ангылагъан тамата бла ишлеген кимге да уллу насыпды. Ма бизни коллективни, энчи мени да тутханды аллай насыбыбыз. Атталаны Жабирни жашы Жамал бла ишлеген бизге уллу байрам эди.

Адеби, къылыгъы, таза ниети бла бизге юлгю болгъанлай къалады

Хунерлилик 4 бет

Къытай тилден окъутады, тауланы сюеди

Яникой элде жашагъан Жазаланы Тахирни къызы Фатима Нальчик шахарда тыш къыраллы тилени «Lingvist07» школунда къытай тилге юйретеди, 2015 – 2016 жыллада Къытайда Шэньян шахарда Ляонин къырал университетде билим алгъанды.

Къууанчны чеги жокъ эди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеги.

Дагъыда сыйлы къонакъланы араларында Къырал Думаны депутаты **Геккиланы Заур**, Черек районну администрациясыны башчысы **Къулбайланы Алан**, Элбрус районну жер-жерли самоуправлениясыны советини тамтасы **Тохаланы Хыйса**, Тырныауузну мэри **Чималаны Тахир**, жамауат организацияланы башчылары да бар эдиле.

Концертни КъМР-ни маданиятыны сыйлы къуллукъчусу Созайланы Илияс, Фатима Чехмахова бла Атталаны Азнор бардыргъандыла. Байрам а Жаникаланы Элдарны бла «Балкария» ансамбльни «Нарт Ёрюзмек» деген жыргъа жараштырылгъан номерлеринден башланнган эди. Ызы бла КъМР-ни халкъ артисти Текуланы Амур, КъМР-ни сыйлы артистлери Тёппеланы Алима бла Султан Хажироко, Жаболаны Замира, Габаланы Тенгиз, Юсуп Докаев, Мызыланы Аубекир, Алла Бойченко, Жуболаны Жамбулат, Холамханланы Къайсын халкъ сюйген таулу эм къабарты жырла айтып, къонакъланы къууандыргъандыла.

Ол кюн халкъ эшитген жангы жырланы араларында Жубо улу айтхан «Бирлик» дегени энчи жерни ала эди дерге боллукъду. Андан сора да, Жаболаны Замира бла Анзор Хусинов «Сен да, мен да жашайбыз...» деген халкъ сюйген жырны жангыча эшитдиргенди. Аланы барысын да жыйылгъанла сахнадан къызыу къарсла бла ашыргъандыла.

Элбрус районну фахмулу келечилери Жаппуланы Расул бла Хаджиланы Ибрагим а халкъыбызны назмучу тиширыулары Зумакъулланы Танзиляны бла Мусукаланы Сакинатны «Ата журтум - Малкъарым» эм «Сен Аллахха аманат» деген назмуларын окъуп, жыйылгънланы кёллерин алгъандыла.

Ызы бла миллетибизни маданиятын айнытхан белгили артистлерибиз Беппайланы Сергейни, Алтууланы Зояны, Къулбайланы Людмиланы жыр айтхан кезиулерин экранда кёргюзтгенден сора, «Иман» жырчы къууум, Габуланы Зухура, Светлана Тхагалегова эм Холамханланы Къайсын ол жырланы сахнадан айтхандыла.

«Балкария», «Кабардинка», «Терк къазакъла», «Насып», «Арабеск» ансамблледе жарыкъ тепсеулерин кёргюзтюп къууандыргъандыла. «Терк къазакъла» «Зовут меня в Балкарию» деген белгили жыргъа салгъан тепсеуню уа кёпле жаратып, артистлени сахнадан къызыу къарсла бла ашыргъандыла.

Концерт а Жаникаланы Элдарны бла Азамат Цавкиловну «Къабарты-Малкъар» деген жырлары бла бошалгъанды. Ала бла бирге аны сахнагъа чыкъгъан башха артистле барысы да жырлагъандыла.

Къууанч фейерверкле бла бошалгъанды.

ХОЛАМХАНЛАНЫ Алима.
Суратланы ХОЛАЛАНЫ Марзият алгъанды.

Социал жумушла

Къайгъырыулукъ эмда жюрек жылыулукъ

Ишибизни юсю бла республиканы жер-жерлерине барыргъа тюшеди. Черек районну уа бютюнда терк-терк жокъларучубуз. Аллай кезиуде бизни не жумушбузгъа да уллу кёллюлюк этмеген, миллетин сюйген тынгылы къарындашыбыз Байсыланы Харунну табабыз. Бу жол ол бизни Къашхатауда Халкъны социал жумушла бла жалчытыучу арагъа элтеди. Жолда бара, аны юсюнден кысыса хапар да айтады.

– Анда ишлегенле баламат,тренажёрлары, сюйсенг – китап окъу, телевизоргъа къара, угъай дей эсенг – олтуруп, хапар айт. Бизни халкъда уллайгъанлагъа берилген намысны мында ишлегенле бек бийикде тутханлары кёрюнюп турады.

Социал арагъа ол ачылгъанлы да Улбашланы Алина башчылыкъ этип келеди. Анга мында уллу хурмет этгенлерин ишчилери, солугъанла да бирча айтадыла. «Барыбызгъа да къаршы адамыбызчады Алина Тахировна. Эрттен- ингир да кямны ариу, таза халда тутаргъа, келгенлени ашларына- сууларына былай тынгылы къарагъа кючюгюз къалай жетеди», – деп сорама.

– КъМР-ни Урнуу эмда социал къоруулау министерство, энчи аны башчысы Асанланы Алим бизге дайым къайгъыргъанлай турадыла. Андан сора да, районну администрацияси да кёз-къулакъ болады. Къолайлары болгъанла да бек болушадыла, аласыз къыйналлыкъ эдик. Бери келгенле кёбюсюнде жангыз къалгъанрай, Алина бла да ушакъ бардырабыз. Мында врачла, психологла, устазла да ишлейдиле, солургъа, кеслерине бакъдырыргъа келгенлени тёрт кере ашатадыла. Кирсиз, жылы отоулары, таза жатхан жерлери. Алагъа къайгъырыгъанларын а ала хар такъыйкъада сезедиле. Эрттен-ингир температураларын ёнчелейдиле, хауаны тазалайдыла. Андан тышында Аушигерни жылы суулары, Чирик кёлге элтип, эрикгенлерин кетередиле. Аны къой, компьютерни билирге окъуна юйретедиле. Байрам кюнледе уа саугъала бла алгъышлайдыла. Ингир сайын уллу отоуда, телевизор тургъан жерде тепсеуле къурайдыла, жырла да жырлайдыла.

Мында бир кереге жыйырма адам турурча онгла бардыла. Ала 24 кюн туруп кетедиле. Жашауларындан тюнгюлюп тургъан къартлагъа бу ара уллу саугъады. Бери келип кетселе, аланы жашаугъа къарамлары тюрленеди, кёллери кётюрюледи. «Тёрт жылны ичинде жыл сайын келеме бери. Амалсыз болуп келсем, тирилип, саулугъума бакъдырып, семирип кетеме. Мында ишлегенлеге бек ыразыма», – дегенди сыйлы ынналадан бири. «Юйге кетсем, мында ишлегенлени барысына да тансыкъ болама, тюшюмде иш да кёреме», – дегенди башхасы.

Улбашланы Алинадан айырыла туруп, анга, аны къолунда урунналгъа да ыспас этеме. Ол а: «Бизге болушлукъ излеп келгенле энчи адамла болгъанларын биз ангылайбыз, аны себепли, ишчи борчубузну тынгылы толтургъандан сора да, аладан жюрек жылыубузну аямайбыз. Ол а не тюрлю дармандан да игиди», – дейди.

ШАУАЛАНЫ Разият.

Себеплик

Тахта кёгетлени тирлиги кёбейирча

Быйылдан башлап, Россей Федерацияда картоф эмда тахта кёгетле ёсдюрюрге кёллендириу жаны бла федерал проект бардырылып тебиргенди. КъМР-ни Эл мюлк министерствосунда айтханларына кёре, аны чеклеринде аграрийлеге бек иги себеплик этилликди. Аны хайыршындан а картофну эмда тахта кёгетлени тирликлери иги да кёбейирге керекди. Бу ишлеге быйыл 72,87 миллион сом къоратыргъа дейдиле.

Субсидияла кёгетлени бла картофну ёсдюргенде этилген къоранчланы бир кесегин жабаргъа неда тийишли ишлени финансла бла жалчытыргъа жиберилликдиле. Ол санда элита урлукъчулукъгъа, жерлени качествосун эмда тирликлилигин кючлендириуге, агротехнологиялы жумушлагъа да ахча бёлюнюрюкдю.

Бу субсидияны жаланда уллу, орта неда гитче мюлклеге берию бла чекленирик тюйюлдюе. Айтханларына кёре, къыралдан ахчаны кеслери иш къурап, иели мюлк тутханла да алыргъа боллукъдула. Министерствода белгилегеленрича, экинчилерине бу жаны бла биринчи кере себеплик этиледи.

Шимал-Кавказстатны билдириуюне кёре, Къабарты-Малкъарда былтыр ал онбир айны ичинде мюлклени бар тюрлюлеринде 338,8 минг тонна кёгет жыйгъандыла. Тенглешдирип айтханда, буруннгу жылны кёрюмдюсюнден 7,6 процентге асламды ол. Картофдан да бай тирлик жыйылгъанды – 147,8 минг тонна. Ол да аны аллында жылдан эсе 5,5 процентге кёп болгъанды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Съезд

Унутулмазлыкъ тюбешиуле, сейир жолоучулукъла

Кетген жылны ахыр кюнлеринде Москвада кёрмючле бардырылыучу «Манеж» арада бла россейли сабийлени эмда жаш тёлюню къымылдауларыны биринчи съезди ётгенди. Анга Россейни битеу регионларындан юч мингден артыкъ адам къатышханды. Аланы араларында Къабарты-Малкъардан жашла бла къызла да болгъанды эмда кеслерин тийишлисича кёргюзтгенди.

Мен ара шахаргъа баргъан жаш адамланы бир къауууму бла тюбешип, кеслерини, съездни ишини юсюнден да айтырларын тилегенме.

ШАУАЛАНЫ Арина, Яникойну мектебини 11-чи классыны окъуучусу:

– Мен «Большая перемена» конкурсну финалына эки кере чыкъгъанма. Россейни школчуларыны къымылдауларыны информация-медия жаны бла кураторума. Съезд мени эсимде къаллыгъына ишегим жокъду. Нек дегенде анда кёп затны билгенме, шёхла да тапханма, сынау да жыйышдыргъанма. Бек алгъа къымылдауубузгъа «Движение первых!» деген ат атауну барыбыз да дурус кёргенбизни айтырчады.

Делегацияланы тюрлю-тюрлю ведомстволаргъа жолоучулукълары да бек сейир эди. Аланы араларында Россей Федерацияны Тыш къыралла бла ишлерини министерствосуна, Жангылыкъла РИА-гъа, РГО-ну Москвада штаб-фатарына баргъанлыбызны, къыралыбызда атлары айтылгъан адамла бла, ол санда Сергей Кириенко, Дмитрий Киселёв, Мария Захарова бла да, тюбешгенибизни не багъасы барды!

Тюрлю-тюрлю социал акциялагъа да къатышханбыз. Дагъыда сейирлик ишле болгъандыла, аланы кёргеним, билгеним манга бек уллу насыпды. Ма аны ючюн эмда жаш тёлюге дайым да кёз-къулакъ болуп турсгъаны ючюн Къабарты-Малкъарны Башчысы Казбек Коковха жюрек ыразылыгъымы билдиригме сюеме.

ХУБОЛЛАНЫ Жаннет, Нальчикни 2-чи номерли лицейини 8-чи «В» классыны окъуучусу:

– Кёп тюрлю волонтёр къымылдауагъа тири къатышама. «Большая перемена» битеуроссей конкурсну саугъасына тийишли болгъанма. Ма аны себепли «Жюрек халаллыкъ эмда чомартлыкъ» деген жаны бла съездге делегатха айырыгъандыла. Кесим а дизайнлыкъ, сурат ишлеу, фортепианода согъуу, тыш къыраллы тиллеге юйрениу эмда башха затла бла да кюрешеме. Мен акъыл этгенден, къураучу хунерлигим барды, адамла бла терк окъуна бир тил таба билеме эмда жангычылыкълагъа ачыкъма.

Съезд а манга бек алгъа тюрлю-тюрлю республикаладан келген жашла, къызла бла танышырыгъа эмда ала бла бир командада ишлей билирге онг бергенди. Программабыз бай болгъанды. Биринчи эки кюнню ичинде лекциялагъа тынгылагъанбыз, тренинглеге къатышханбыз эмда кёп тюрлю платформалада ишлегенбиз. Сёз ючюн, Москвада волонтёр къымылдауну «Мосволонтёр» ресурс арасына баргъанма, анда дерследе да болгъанма.

ГЛАШЛАНЫ Эльвира, жангил промышленность колледжни ючюнчю курсуну окъуучусу:

– Технолог-эстет усталыкъгъа юйрене турама. Аны бла бирге уа волонтёрлукъ къымылдаугъа да тири къатышама. Съездге да «Большая перемена» деген конкурсда хорлагъаным ючюн баргъанма. Ары дери уа волонтёрланы битеу регион конкурсларына тири къатышханма.

Съездде юйретиу ишлеге аслам эс бургъанма. Бизни делегация балла къоллу да болгъанды. Айнытыу оюнлагъа да къатышханбыз. Башха командаладан тенглерибиз бла танышханбыз, бир бирге телефонларыбызны номерлерин бергенбиз. Къысхасы, анда заманыбызны зырафына кетермегенбиз деп, таукел айтыргъа боллукъма.

Дагъыда айтырыгъым: бери къайтып келгенибизден сора, бизге Къабарты-Малкъар къырал университетде «Сила поколения» деген ат бла къууанчлы жыйылыу къурагъандыла. Анда бизни грамотала, саугъала бла да кёллендиргенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Таппандырыу

Эллилени жарсыулары эсге алынып

Хасанияны кёп орамларында, ол санда бек уллуларындан биринде да, кир суула ётерча уз болмай, эллиле къыйналып тургъандыла. Андан сора да, элни баш жанында кранладан мутхуз, кир суу чыгъып, ол тийреде жашагъанланы амалсыз этген кюнле кёп болгъандыла. Дагъыда жер тюбю бла баргъан суу ызла терк-терк бузулуп, орам бла черек баргъан кезиуле да кёп тюбегендиле.

Битеу ол затла бла байламлы эллиле шахар администрациягъа кёп кере тарыгъыула, тилекле да жазгъандыла. Эллилени ол жарсыулары эсге алыннгандыла эмда Аттоланы Салихни атын жюрютген орамда бу кюнледе таза эмда кир суула баргъан ызланы жалчытыу ишле башланнгандыла. Ол жумуша элни ара орамы бла 2-чи номерли шахар больницагъа дери бардырылыкъдыла. Аны бла бирге таза сууну быргъылары да толусунлай алышындырылыкъдыла.

Къурулуш ишледе бу кюнледе тёрт тюрлю техника, кёп къурулушчу да ишлейдиле. Ала солуу кюнле деп къарамай къармашадыла. Бу кюнлеге Аттоланы Салих атлы орамны баш жанындан энише тёрт жюз метрден асламны тутхан терен ыз къазылгъанды, тёрт жюз метрге дери жерге энчи быргъыла, коллекторла да салынгъандыла.

Бу жумушну Нальчик шахар округну администрациясыны къурулуш управлениясыны оноуу бла «Стройсервис» ООО бардырады.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Бюгюн Россейли басманы кюнюдю

Адеби, къылыгъы, таза ниети бла бизге юлгю болгъанлай къалады

Терен билимли, журналист ишни устасы, адамлыкъ даражаны багъалагъан, заманны жюрек тебиюун анга́лагъан тамата бла ишлеген кимге да уллу насыпды. Ма бизни коллективни, энчи мени да тутханды аллай насыбыбыз. Атталаны Жабирни жашы Жамал бла ишлеген бизге уллу байрам эди. Ол хар бирибиз ючюн да энчи къайгъыргъанды, жаш журналистлеге усталыкъларын ёдюрюрге онг тапдыргъанды, аны къой – жашаугъа тюз багъа бичерге да юйретгенди. Биз Жамал Жабировични Россейли басманы кюню бла алгъашлай, аны бек багъалагъаныбызны, сыйлы кёргенибизни, хурмет этгенибизни да жюрек ыразылыкъ бла билдиребиз! Саулукъ, узакъ ёмюр тежейбиз.

Кесими юсюмден айтсам, «Заман» газетге ишлерге келгенимде, ахшы устазларым, насийхатчыларым кёп болгъандыла. Аланы хар заманда да уллу жюрек жылыулукъ эмда ыразылыкъ бла эсгереме. Алай Атта улу баш редактор болуп келгенде уа, журналистикагъа кёз къарамым, билимим да арталлыда тюрленнген эдиле. Газет ишни, журналистиканы чынтты устасы болгъан Жамал Жабировични хар планёркасы бизге усталыгъыбызны ёсдюрюуню школу эди.

Мен, жыл саны келген журналистледен бири, былай айтыргъа эркин болгъан сунама: бюгюнлюкде бизни республикабызда чыгъа тургъан кёп газетлени араларында «Заман» кёп жаны бла айырмалыды: анда басмаланнган материалланы тил, магъана усталыкълары, хапар бериу, бола тургъан ишле бла толу шагъырей этиу, адамгъа эс тапдырыу, таукел этиу, тарыхыбызны эсге тюшюрюу, не уа аны магъанасын ачыкълау – къайсы жанындан алсанг да, эсде къалырча, къуундырырча шартла хар заманда да боладыла. Газетни ол даражагъа жетдириуде Атталаны Жамалны къыйыны уллуду. Ол энчи журналист билим алгъан, бу иш баш хунерлиги болгъан биринчи таулуду десек да, артыкъ болмаз.

Аны билимини теренлигине, эсине алай кёп зат сыйыннганына сейир этерчады. Кязимни, Къайсынны, кёп башхаланы да назмуларын, нарт сёзлени да айтып башласа, сюйюп тынгылайса. Битеу дуниягъа айтылгъан философланы акъыл сёзлерин да аллай бир биледи, аланы къатлап тебиресе, ауузубуз ачылып къалады. Классиклени чыгъармаларын, орус, тыш къураллы эмда миллет литератураны ол башына къалай сыйындыргъанына, аланы юсюринден уллу чемерлик бла къалай айталгъанына сейир-тамаша этесе.

Не гитче ишде да аны тынгылылыгъы кёрюнюп турады. Бир тюрлю соруную сюзерге тюшсе, ол анга терен тюшюннгени, тюзюн-терсин ачыкълагъанды. Малкъар эмда орус тилледе бирча уста сёлешиую бла да кёплени сейирсиндиреди. Мен аны бла бирге кёп жыйылыулада болгъанма. Анга сёз бергенлеринде, аны сёлешгенине тынгылап, хар заманда да кёлюм кётюрюлгенди, тёгерегимдегилеге: «Кёресиз да, бизни халкъны къаллай адамлары бардыла»,- деп ёхтемленириги келгенди. Аны хар айтхан сёзю терен оюмлу, ангылашыныулу болгъаны себепли.

Жамал Жабирович тири эмда жамауат адамды. «Заман» газетге баш редактор болуп келгинчи да, ол кёп тюрлю басма органлада, къырал къуллукълада ишлегенди: Къабарты-Малкъарны тыш къырала бла ишлерини министрини экинчиси, Элбрус районну таматасы болуп да. Кёп къырал саугъалагъа, даражалы дипломлагъа, сыйлы атлагъа да тийишли болгъанды.

Республиканы айныуу, жашауу бла байламлы ишлеге къатышмай къалмайды, аламысында таматалыкъ да этеди. КъМР-ни Жамауат палатасына айыргъанларын, бюгюнда анга анда таматаны орунбасарыны къуллугъун бергенлерин да бек тюзге санагъанма. Бюгюнлюкде да ол коллективибиз бла биргеди, жетишимлерибизге бизни бла бирге къууанады, кемчиликлерибизни юсюринден да айтып, аланы тюзетир амаллагъа юйретеди. Адеби, къылыгъы, таза ниети бла бизге юлгю болгъанлай къалады.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

– Газет ишни къалай бла сайлагъанса?

– Мен КъМКъУ-ну бошагъандан сора бир кесекни школда, газетде корректор болуп, библиотекада, радиода да ишлегенме. Сабийлигимде не ёсе келгенимде журналист боллукъма деп, бир заманда да эсиме келмегенди, алай къадарны жоллары бери келтирип, бу ишни сюйдюргенди манга. Радиода жангылыкъла бёлюмде ишлей тургъанымлай, Атталаны Жамал чакъырып, газетге саясат бёлюмге келгенме.

– Биринчи атламларынг къалай болгъандыла?

– Хар бир ишлеген жерим бир затха юйретгенди. Сёз ючюн, библиотекада, ары дери суратлау китапланы кёп окъуучу эдим, китапны сайлауну жорукъларына, аны окъуулу низамына тюзелгенме. Тарыхха, саясатха сейир да анда жаратылгъанды. Краеведение бёлюмню таматасы Гергъокъланы Лейлягъа бек ыразыма – мени кёп затха тюшюндюргенди.

Журналистикада уа биринчи атламларым радиода башлангъандыла. Анда манга юлгю болгъан адамлагъа тюбегенме: Созайланы Илияс, Абазов Владимир, Геляланы Сахадин. Созайланы Илиясча журналистле аздыла. Не тюрлю болумда да амал табып кьояды ол. Тамата, белгили да адам болгъанына къарамай, бизни бла кесини тенглерича сёлешгенди. Аны таныгъан насыпды. Менсиниу деген ышан жокъду анда. Бюгюн да анга бек хурмет этеме. Ма аллай адамланы аралырында этгенме биринчи атламларымы.

– Ким да болаллыкъмыды журналист?

– «Жазмай болала эсенг, жазма», – дегенди Лев Толстой. Аны Антон Чехов да айтханды. Алай а муратына жол ызлагъан не ишде да уста болаллыкъды, мен оюм этгенден. Бек алгъа профессионал билим керекди. Ол себепден мен Владикавказда Шимал Осетияны К. Хетагуров атлы къырал университетини журналист бёлюмюн бошагъанма. Газетде ишлеген билимин кюн сайын ёсдюрюп турмаса, жетишимли болаллыкъ тюйюлдю.

Дагъыда бир зат айтайым: тиширыула журналистикада артыкъ хунерлидие, баям, табийгъатдан окъуна нени да билирге сюерге излейдие, ол затха сейирлери улуду.

– Не ишни да иги жаны, къыйыны да болады. Ала неде кёрюнедиле газетде?

– Иги жаны – кёп жангы адам таныйса, сейир инсанла бла тюбешсе. Аладан юйренесе, билимингe къошаса. Къыйыны уа, баям, ишинг редакциядан чыкъгъанынглай бошалып къалмагъаныды. Тамблагъа жазып, хазыр этерингг сени бош этмейди. Заманынг кесинге берилип къалмайды. Алай, тутхан ишинги сюйсенг, не да къыйын тюйюлдю. Бюгюн быллай адам бла тюбеширкме, деп къууанып уянсанг эрттенликде, ол аламатды.

– Бусагъат заманда жашауда сени ёхтем этген, жарсытхан да неди?

– Ишими юсю бла жаш адамла бла терк-терк тюбешеме. Ёхтем этген – ала билим алырча тартынадыла, къайда болсала да, ишлерин, алгъан билимлерине кёре, шарайыпсыз этип, къуундырадыла. Кеслерини, тукъумларыны, миллетибизни, республиканы да атын иги бла айтдырадыла. Жарсытхан а – ана тилибизни тозурагъаныды. Жангы тёлю орусча сёлеширге, ингилиз, къытай тилленни билирге ёчдю.

Кесим эслеп, ыразы болгъан а – гитчеклерибизни ана тилге сейирлери ёсюп барады. Билингвизм деп барды, эки тилни иги билиу. Сыналугъа кёре, аллай адамланы мыйылары да эки керге кёп ишлейди. Аны игилиги да барды.

– Айтханыбызча, журналистге кёп адамла бла тюбеширге тюшеди. Эсде къалгъанла бармыдыла?

– Болмай а. Керти да, кёп белгили адам бла сёлеширге, аланы юсюринден жазаргъа онгум болгъанды. Юйренген да этгенме аладан кёп затха. Сёз ючюн, ишлеген он жылны ичине таныулу адамланы санасам, Зумакъулланы Борис, Чеченланы Хусейн, Жанатайланы Салим, Газаланы Даулетгерий бла Сауарбий, Тюменланы Альберт, Чеченланы Борис, Атмырзаланы Заурбий, Мызыланы Магомет, Жашууланы Хызыр, Юсюпланы Мусса, Ксаналаны Марьяна, дагъыда жашаулары келген таулу тиширыула. Дин бетлени этгенде да кёп сейир адамлагъа тюбегенме: муфтий Хазраталий Дзасежев, Ахматланы Назир хажи, Чочайланы Шарабуттин хажи, Отарланы Хызыр хажи, Аккайланы Хасим хажи, Миссирланы Хызыр хажи бла Тимур хажи, Чабдарланы Арсен, Бёзюланы Хаким хажи. Алагъа тынгыласанг, терен акъылларна тюшюнсенг, кесинг да бийигирек бола бараса. Аллах манга аллай насып бергенди. «Аллай адам бла танышханма! Аллай сейир ушакъ этгенме!» – деп келген кюнлерим болады ише.

– Жетишимлисе. Белгили адамса. Окъуучула сени таныймыдыла тюбешгенде?

– Тюбешгенде деп билмейме, алай а таныйдыла – бир радиогъа тынгылаучу адам ауазымдан билгенди ким болгъанымы. Бек хычыууун эди.

– Санга жашауда, урунууда да дерс бергенле кимледиле?

– Бек алгъа, хар кимдеча, атам бла анам. Атам геологоразведкада ишлегенди. Анам Ботайланы Роза уа, эки къызы, эки жашы, сабийлеге къарагъанды, юй жылыуун тутханды. Атам тюзлюкге, берген сёзюнге кертичи болургъа, неде да низамлы болургъа юйретгенди. Таулу адет-тёреде ёсгенбиз, ана тилде сёлешгенбиз. Бюгюн атам бек биринчи окъуучумду. Билеме, мени бла ёхтемленнген да этеди, былайы былай болса эди, деп да айтады кесини кёз къарамын.

Ишими юсюнден айтханда, Аллахны ахшылыгъындан, манга бек белгили, сыналу адамла бла ишлерге тюшгенди. Аланы дерслери бюгюн да эсимдеди. Бек биринчиси Къулбайланы Алий. Анга бек ыразыма. Биринчи жазгъан статьяларымда жетишимлерими, кемчиликлерими да айтып, эс берип тургъанды. Дагъыда ол жаны бла манга Темболаны Мухадин, не жаны бла да тюзетген Текуланы Хауа, Атталаны Жамал болушхандыла. Белгили журналист Занкишиланы Хусей а, эки кёзю кёрмей тургъанлай, баям, анга бирле окъуй болур эдиле, ана тилде, орус тилде жазгъанымы да сансыз этмегенди, сёлешип, кёз къарамын айтханды, таукеллик бергенлей тургъанды.

– Адамны ич дуниясын ачхан къыйынды. Аны хар журналист да бирча эталмайды. Ол тасха недеди, сени оюмунга кёре?

– Башында айтханымча, профессионал билиминг болургъа керекди. Окъуу жерде ол затлагъа артыкъ эс бурадыла. Къайсы журналист да психолог болургъа керекди. Интервью алыргъа баргъан адамынгы ушакъгъа ачар ючюн, анга хычыууун тиерик затланы юсюринден башларгъа керекди сёзню. Соруулану тюз салыу да жетишимли этеди ишинги. Алгъадан хазыр ланыргъа, ушакъ нени юсюнден барлыкъ эсе да, ол затдан билалгъанынгы билип, алай башларгъа керексе ишинги.

– Жашауунгда бир затны тюрлендирирге излеймисе?

– Ыразыма къадарыма, сюйген ишим бла кюрешеме.

– Сен, эришиуледе хорлап, журналистлени кёп тюрлю уллу жыйылыуларында боласа. Бизни журналистикабыз, башхала бла тенглешдиргенде, не болумдады?

– Озгъан эки жылда эпидемияны хатасындан аллай онг болмагъанды. Алгъада уа барып тургъанма. Сёз ючюн, Калининградда ОНФ-ни форумунда, Олимпийский комитетни жыйылыуунда да болгъанма. Аллай тюбешиуледе кесинги онгунгу, башхаланы да даражаларын ангылайса. Ол уллу дерсди. Мен эсгеген, бизни журналистлерибиз башхаладан артха къаладыла деп айталлыкъ тюйюлме.

– Бюгюн жаш коллегаларынга не дерге болукъса?

– Бек башы – кесигизни айнытыр онгладан къачмагъыз. Кабинетледе олтуруп, Интернетни къазып турсагъыз, керти журналист боллаллыкъ тюйюлсюз, орамгъа, адамлагъа барыгъыз. Бизде сейир инсанла кёпдюле. Заман бла тенг атлар ючюн, дайым билимигизни ёсдюргенлей туругъуз.

Ушакъны **МУСУКАЛАНЫ Сакинат** бардыргъанды.

Озгъан жылны ахырында «Заман» газетни бёлюмюню редактору, Къабарты-Малкъарны сыйлы журналисти Тикаланы Абдуллахны къызы Фатима Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны басма органла эмда социал медиала жаны бла саугъасына тийишли болгъанды.

Фатима къырал органланы, дин конфессияланы ишлерини, къазауатда, урунууда жигитлени, миллет проектлени, жаш тёлю политиканы, жамауат жашауда бола тургъан тюрлениулени юсюринден уллу усталыкъ бла жазгъанын газет окъуучула биледиле. Аны статьялары республиканы бола тургъан ишле бла шагъырей этедиле, тёзюмлюкге, бир бирге жандауурлу болургъа, мамырлыкъгъа чакъырадыла.

Фатима ишин сюйген, терен билимли, айныуну жолундан таймагъан журналистди. Тюрлю-тюрлю конкурслада хорлагъаны уа аны жетишимлерине берилген сыйлы багъады.

Саугъаларын санасакъ, ала аламдыла: КъМР-ни Парламентини (эки керге), РФ-ни Байламлыкъла эм информация технологияла министерствосуну, КъМР-де РФ-ни къоркъуусузлукъ жаны бла федерал службасыны, республиканы Басма эм аламлы коммуникацияларыны къырал комитетини да Сыйлы грамоталары, Россейни олимпийский комитетини, Россейни журналистле союзуну да дипломлары...

Бюгюн ушагъыбыз Тикаланы Фатима бла барады.

«Ишинги сюйсенг, не да тынч кёрюнеди»

Учунуулукъ

«Эришиуге къатыша туруп, устаз кесине аслам сейир затны ачады»

Шимал Осетияны билим бериуде ишлегенлени усталыкъларын ёсдюрген республикалы институтуну башламчылыгы бла къуралгъан эмда бардырылгъан «Биз башхалабыз, алай эсе да, барыбыз да тенгбиз!» деген халкъла аралы конкурс быллыны аягъында онекинчи кере озгъанды. Бу эришиуде уа кеслерини хунерлерин ана тиллени окъутхан устазла ачыкълайдыла.

Бу жол конкурс, аны жорукъларына тийишлиликде, Къарачай-Черкесни Алийланы Умар атлы къырал университетинде бардырылгъанды. Бизни устазларыбыздан а анга Бийчеккуланы Кулина къатышханды. Ол Нальчикни отуз биринчи номерли мектебинде малкъар тилден бла адабиятдан дерсле береди. Биогюн ол мени ушакъ нёгеримди.

-Кулина Магомедовна, эришиуге къатышырга къалай бла кёллениггенсе?

-Ары дери Владикавказда «Диалог» деген гимназияда «СКФО-ну ана тилледен бла адабиятдан окъутхан жаш устазларыны форумуна» баргъан эдим. Анга Нальчикде билим бериу департаментни методисти Афашокъаланы Мариям Исмайыловнаны айтханы бла къатышханма. Анда экн юнню ичинде бардыргъанды форум кесини ишин.

Устазла миллет энчиликлени, кийимлени, ашланы, башха затланы юсюринден да билдириуле этгендиле, сейир презентацияла да кёргюстгендиле. Биз а ары хычинле да этгенбиз. Докладымды уа «Ана тиллени окъутуда магъаналы проблемала» деген тема бла байламлы хазырлагъанма.

Тюбешиуню кезиуюнде сёз дерслеге берилген сагъат санны, методика жаны бла кереклени, башланнган класслагъа кёрюмдюлю пособиялану, дагъыда кёп затланы юсюринден баргъанды.

Къарачаевскде озгъан эришиуге уа, КъМКъУ-ну устазланы усталыкъларын ёсдюрген институтуну малкъар тилни айнытыу лабораториясыны башчысы Кьонакъланы Люба сёлешип, ары къатышыгъргъа кереклисин билдиргенинден сора барыргъа ыразы болгъанма. Быллай конкурсланы барлыкъларын алгъадан да билгенликге, алагъа къатышыргъа, къалай эсе да, базыналмагъанма. Владикавказда форумда болгъанымдан сора уа, ол затха кёз къарамым да тюрленнген эди.

Мен ыразылыгъымы билдиргенимден сора уа, жаланда шахардан угъай, районладан да сынамлы устазларыбызны жыйып, Люба Аскербиевна анга къалай къатышырга, не темагъа эс бурургъа, миллетни къаллай энчилигин чертирге тап боллукъду деген ча затланы юсюринден оноу этергге тюбешиу да кьурагъанды. Бу амал да манга ахшы болушлукъ, себеллик да болгъанды.

-Эришиуню къуралыуун а жаратханмыса?

-Жаланда мастер-классха он минут берилгени аз кёрюнггени, ансы хар нени да жаратханма. Анга бир жыйырма минут бёлюнсе иги боллукъду деп сунама.

Къарачайны билим бериу эмда илму министри Инна Кравченко, аны орунбасары Фатима Бекижева, билим бериуде ишлегенлени профсоюзларыны регион бёлюмюню башчысы Чотчаланы Мариана, къонакъбай университетни ректору Ёзденланы Таусолтан – ала барысы да конкурсну саулай кезиуюнде да анда туруп, ариу сёлешгенлери хычыууун кёрюннгенди. Зал адамладан толу болгъаны, ары районладан устазла келгенлери уа – бютюнда.

Таулу болгъанымы билгенлеринде уа, жыйылгъанла бютюнда кёл этдиргендиле, сау болсунла. Аланы алай этгенлери кёлюмю кётюргени бла бирге апчымазгъа да себеллик болгъанды. Нек дегенде чёп атханларында, сахнагъа эм биринчи болуп чыгъаргъа манга тюшгенди, дагъыда микрофондан хар заманда да къоркъгъанма, абызырагъанма. Саулай да алып айтханда уа, анга тогъуз адам къатышханбыз.

Бу жол а кесими тюз юйдеча, алай сезгенме. Къарачайлы эгечлерибиз, къарындашларыбыз, бирси миллетлени келечилери да ариу айтып, келип сёлешгенлери, бизни бла суратха тюшгенлери да хычыууун эди. Аслам затха юйренгенме конкурсну кезиюнде. Ол манга усталыгъым бла байлармы уллу сынам болгъанды.

Сёз ючюн, Чечденден келген устазны мастер-классын айтсакъ, аны бек жаратханма. Эдик Бангачиевге биринчи жер кертиси бла да тийишли болуп берилгенин да черталлыкъма. Анда кёрген, юйренген затларымы мен энди окъуна башланнган класслада хайырланып тебигренме. Ала сабийлеге сейир кёрюннгенлерин да ангылагъанма.

-Энди уа сюеркимисе аллай эришиуге барыргъа?

-Энтта да манга ышанып, бар деселе, угъай дерик тюйюл эдим. Алай эсе да, анга алгъадан хазырланыргъа заманыбыз болмай, бу жол бек къыйналгъанбыз. Быллай конкурслагъа материалны жарашдырыргъа танг кесек заман керекди. Ол аз болса уа, ишинги тийишлисича тынгылы къураялмайса.

Эришиуге Ингушдан келген устаз Юлия Чаниева эсимде биотюнк къалгъанды. Аны оруча таза сёлешгенине сейир этип туругъанбыз. Артда билгенбиз аны оруслу къыз болгъанын, ингуш тилге да анда юйренип, башланнган класслада окъутханын. Ол кёрюзтген амаллана да кесими ишимде хайырланып башлагъанма. Бир да болмагъанча сынамлы адам эди. Аны себепли эришиуге къатыша туруп, устаз кесине аслам сейир затны ачханын айталлыкъма. Андан сора да, журтунгу, миллетингни энчилиги ачыкъланады эмда ёз тилингни даражасы да кётюрюледи. Усталыкъ конкурсла сынамынгы байыкъландырыу жаны бла да магъаналыдыла.

-Малкъар тилде шахар школда окъутхан бютюнда жууаплыды биогюнлюкде. Сен бу жолну къалай бла сайлагъанса?

-Бу усталыкъны не заманда да сюйгенме. Бызынгыны мектебинде окъугъанымда, класс башчыбыз Чочайланы Нажабат Хызыровна бизге ана тилден бла адабиятдан дерсле бергенди. Ол окъуучуланы арасында бардырылгъан эришиулеге, олимпиадалагъа хар заманда да къатышдырып тургъанды. Алай бла уа билимим бла бирге тилибизге соймеклигим, анга сейирим биотюнда кючленнгенди.

Онбиринчи классны бошай тургъанымда, район даражалы, ызы бла уа республикада да олимпиадалада биринчи жерлени алып, КъМКъУ-ну малкъар бёлюмюне аны хайыры бла киргенме. Бу жолну сайлагъаныма аз да сокъуранмайма, устазыма да ыразылыгъымы билдирирге сюеме.

-Сен эришиуню «Сёлешиу тилни сакълагъан» деген бёлюмюнде айырмалы болгъанса.

-Сабийлени юйрете баргъанынг сайын аслам жангы затха, амаллагъа тюшюне, окъуучуланы эслеринде къалырча мадарланы хайырлана, кесими сынамымда да байыкъландыра барама. Шёндю, жарсыгъа, бизге тауча окъургъа неге керекди дегенле да тюбедиле.

Былайда мен ата-аналаны терслейме. Юйюрде да ана тили магъанасы айтылгъанлай турургъа керекди. Окъуучулагъа тюрк тиллени жюрютген миллетлени адет-тёрелерини, бизни тилибиз да бирчалыкъларыны юсюринден да билдириуле хазырлайма. Ол затланы билселе да, сейир этедиле.

Сёз ючюн, форумда ана тилледен бир да болмаса тогъузунчу классда экзамен бардырылса, сагъат саннга да къошулса тюз боллугъуну юсюнден да айтылгъан эди. Бу жаны бла Чеченде аладан ким да юлгю айлыр иш бардырылады – ыйыкъны ичинде тиллеринден беш дерс бериледи, ВПР-лары, алагъа деп китаплары окъуна бардыла. Бизде да бу затха эс бурулса сюерик эдим.

Ана тилинде сёлеше билирге сабийни тюшюндюрюрге уа, къалай-алай десек да, бизге юйорден болушлукъ да керекди. Ата-аналны жанындан тутхучлукъ болмаса, ол мектепде берилген заманчыкъгъа, бизде уа дерслени азлыгъын билесиз, хар неге да юйретип къойгъан тынч тюйюлдю. Шахар школда, сёлешиу тилден эсе, аны грамматикасына женгил тюшюнюп къаладыла.

-Бош заманынгы уа къалай хайырланырга сюйюучусе?

-Асламысында аны юйюрюме, сабийлеге жоралайма. Къызычыкъ бешинчи классдады, миллет тепсеулеге юйренирге сюеди. Жашчыкъ алыкъа садикдеди. Ол а боксну жаратады, спорткомплексте жюрютебиз.

Айхай да, бош заман тапсам, интернетде тюрлю-тюрлю устаз конкурслада озгъан мастер-классларгъа къарайма. Алада аслам сейир затха тюбейме, кесиме кёп жангъычылыкъны билеме. Алай бла уа дерслерим эригиулю болмазча амалланы жыйышдырма.

Ушакъны **ТРАМЛАНЫ Зухура** бардыргъанды.

Хунерлилик

Къытай тилден окъутады, тауланы сюеди

– Фатима, ушагъыбызны «ЭкоЛавЭльбрусдан» башлайыкъ. Не мурат бла къурагъансыз бу биригиную?

– Жарсыугъа, кёпле биз къаллай ариу, сейирлик жерде жашагъаныбызны ангыламайдыла. Мен биринчи субботнигими Терс-Къолда ётдюрген эдим, анда болгъан кир-кипчикни кёргенимде, соцсетьледе жазама да жарсууму, тазалыкъны сюйгенлени манга къошулургъа чакъырама. Жетмиш адам келген эди! Ол кюн тюшюннгенме жерибизни кир-кипчикден толгъаны кёплени жюреклерин къыйнагъанын. Терс-Къолда, Тырныауузда, Гижгит кёлню тийресинде, Яникойда бардыргъанбыз субботникле.

Район, эл администрацияла да болушадыла, «Экологистика» жыйгъан багушубузну машиналагъа жюклеп, полигонлагъа этледи. Жарсыугъа, бизни республикада къалгъан-къулгъанланы жарашдыргъан завод жокъду, аны юсюнден хапар баргъанлай турады, алай иш жеринден тепмейди. Аллах айтса, ол жумуш да бир кюнде тамамланыр.

Бардыргъан ишими эшитип, сёлешип, жюрек ыразылыкъларын билдиргенле да бардыла. Огъары Малкъардан меценат Жангоразланы Къыралбий «ЭкоЛавЭльбрус» деген жазыулары бла футболкала саугъалагъанды, бизни бла ишлегенлеге аланы юлешеме.

Мен ангылайма, бизни субботниклерибиз жерибизни кир-кипчикден ариулап къоярыкъ тюйюлдюле, алай адамларыбыз, тышындан келген туристле да ишибизни кёрселе, келерини къылыкъларын-ызларын тюрлендирирле, дуниягъа башха кёзден къарарла, деп ийнанама. Жер жаланда бизники тюйюлдю, сабийлерибиз, туудукъларыбыз да мында жашарыкъдыла.

Аз да заманым болгъанлай, Минги тауну тийресине барама, таула аллай бир къарыу-кюч берединe! Адамла ани сезедиле, биледиле: таулада жыл сайын кёп миллионла солуйдула. Кёпле айтадыла: эки ыйыкъ окъуна турсала къаяланы дуниялранда, сау жылны жетишимли урунадыла деп.

– Дуния психиатрия жаны бла бек белгили клиникала да таулада орналыпдыла, алимле бардыргъан тинтиуле кёргюзтгендиле: къаяланы аралларында адамны чайкъалгъан акъылы жерине келеди, жюрегин тынчлыкъ бийлейди, къоркъгъаны – элгеннгени кетеди. Андан сора да, Къуранда «тауладыла жерни тутхан» деген сёзлеге жыйырманчы ёмюрде алимле шагъатлыкъла тапхандыла.Къулийланы Къайсын да назмуларында тауланы чексиз огъурлу кючлерин, таулуланы палахладан сакълагъанларын белгилегенди. Алай экология проблемала бла кюрешир ючюн, баям, кёп ахча керекди. Ахчагъыз кёп болса, не зат этерик эдигиз?

– Терек бахчала саллыкъ эдим, жокъ бла тургъан агъачланы жангыртырыкъ эдим, битеу дуниядан алимлени, экологланы, жамауат ишчилени жыйып, ала жерни ёлюмден сакълар онгланы сюзерча онгла къурарыкъ эдим. Биз череклерибизге кир–кипчиклени тёгюп турсакъ, тауларыбызны таза тутмасакъ, тамблагъы кюнюбюз къаллай боллукъду? Экология проблемала жаланда бизде угъай, битеу къыраллада да бек жютюдюле.

– Сиз ийнаннган адаммысыз?

– Хау, Аллахха ийнанама, ислам динде тазалыкъгъа аслам зс бурулады, аны себепли биз жашагъан жерибизни ариу тутаргъа борчлубуз.

– Биргезге чыгъып ишлегенле кимледиле?

– Барысыны да жыл санлары, кюрешген жумушлары да башхадыла, алай бизге шуёхла болгъанбыз. Сёз ючюн, Иорданиди Мариягъа алтмыш жыл болады, ол Тырныауузда жашайды. Школчула окъуна келедиле. Бир-бирде бизге туристле да къошуладыла.

– Къытай тилге да окъутуп, анга къошакъгъа жамауат ише да заман къалай табасыз?

– Хар шабат кюн олтуруп келе тургъан ыйыкъны хар кюнюн сагъатла бла жазама, не заманда не зат этеригими белгилейме. Алайсыз къыйын боллукъ эди. Заман азды кюнде, ыйыкъда, айда да, аны тап хайырлана билирге керекди.

– Энди устазлыкъ ишигизни юсюнден айтайыкъ.Къытай тил жер башында бек къыйыннга саналады. Сиз анга къалай, къайда, къаллай бир заманнга юйреннгенсиз?

– Яникойда школну бошагъандан сора Башкирияда къырал университети Экономика, финансла эм бизнес институтуна киреме. Уфада къытай тилге жарым жыл юйреннгенме, сора ызы бла эки тенгим бла Къытайда Шэньян шахарда къырал университетге окъургъа баргъанбыз. Бир жылгъа. Белгилисича, кёп къыраллада университетле студентлерин бир жылгъа бир бирлерине жибередиле, ол жер башында шуёхлукъну да кючлендиреди, тыш къыраллы тиллеге юйренииуге да себеплик этеди.

Биз ючюбюз да Пекиннге самолёт бла учуп жетебиз, андан ары уа поезд бла барлыкъ эдик Шэньяннга дери, алай, нек эсе да, хазыр болургъа керекли билетлерибиз а жокъ...Университетге сёлешебиз да, ала уа бизни сакълагъанларын айтадыла, алай бу билетле аланы жумушлары болмагъанын ачыкълайдыла. Онтогъуз жыллары болгъан юч жаш къыз Къытайда ачхасыз, билетсиз. Вокзалда жиляп башлайбыз. Ол заманда бизни къатыбызда тургъан къытайлыладан бири бизге билетле да алады, кассир къайтаргъан ууакъ аччагъа уа ауузланыгъыз, дей ангылатады. Бизни поездибиз кетген эди, экинчисине олтурабыз, жетебиз университетибизге.

Биринчи заманда ашларын ашаялмай, къыйналгъанбыз, алай кюнден-кюнгге тынчыракъ болгъан эди. Билемисиз, къытайлыла бек иги адамладыла, къонакъланы сыйлайдыла, хурмет этедиле.

Къытайда университетде мен жаланда бир жылны ичинде тиллерин билиуге тёртюнчю даражагъа жетгенме, битеу да алты даражаны барды. Бусагъатда бешинчиге жуукълаша турама. Малкъар, орус тилледеча, къытай тилде эркин сёлешеме. Алай кюн сайын къытай тилде газетле, китапла окъуйма, тилге юйренииую чеги жокъду.

– Школда ишигиз а къыйынмыды?

– Устазлыкъ мени къанымдады. Анам – Къартлыкъланы Маржан Музафаровна - устазды, тюз сабийнича таза жюреги болгъан, тёзюмлю, огъурлу адамды. Жарсыугъа, атам, Жазаланы Къубадийни жашы Тахир, жашаудан зама нсыз кетгенди, бийик, ариу, тынч адам болуучу эди. Аллах болушады къыйынлыкъны кётюрюрге. Мени экиге айланнган къарындашым, сабийлигибизде бирге ойнап, бирге ёсген Къартлыкъланы Магомет да кетгенди, алай ёлюм сюйген адамларбызны жюрегибизден, эсибизден да алып кетмейди, ала бизни бла къаладыла, тюзюнлей кёзюбюз бла кёрмегенликге, къулагъыбыз бла ауазларын эшитмегенликге...

Ислам динде билимни магъанасы бек уллуду, устаз а бек сыйлы адамгъа саналады. Муслийманла жанлары сау къадарда айныргъа итиннгенлей турадыла,билимлерин ёсдюредиле. Мен устаз болгъаныма къууанама, сууап иш этеме.

– Хунерли жаш адамланы бир къауууму республикадан кетип барадыла, сиз ол болумгъа не айтыргъа боллукъсуз ?

– Билемисиз, уллу шахарлада сыйлы окъуу юйлени бошагъанла да къайтадала юйлерине. Аллай юлгюле аз тюйюлдюле. Мында, туугъан, ёсген жерлеринде ишлейдиле. Биз барыбыз да кыйры кетерикбиз – Ата журтубуздан, жуукъларыбыздан, тенглерибизден? Бизни республикада да барды иш, ишлейме дегеннге.

– Бусагъатда жаш къызла эринлерин, кёзлерин, битеу да бетлерин танымазча тюрлендирип къоядыла. Анга сен къалай къарайса?

– Ариулукъда энчилик болургъа керекди, битеу бир бирлерине ушагъан адамлагъа мен ариуладыла деп айталлыкъ тюйюлме.

– Аллах айтса, сиз юйюр да къурарсыз. Бусагъатда жаш адамла ЗАГС-ха баргъынчы саулукъларын толусунлай тинтедиле.

– Аны уа тюзге санайма. Тойдан сора угъай, анга дери саулукъларын тинтселе игиди.

– Сизни акъылыгъызгъа кёре, юйюр не затды?

– Экеулен бир бирлерине билеклик этген, кертичи болгъан жер. Ол насыпды: бир бирге ийнаныу, ышаныу! Жашау нёгерин тапхан ахшы ишлени этерге да тынчыракъ, теркирек кёленеди, нек дегенде насыпллыла ишлерге ёчдюле. Тюнгюлген адам айнымайды. Тюнгюлмез ючюн а хар инсанны къатында жуукъларытенглери, жашау нёгери болургъа керекдиле.

Алай жангыз адам да кесинлей къалмайды, тыяныр ташы, билеги барды – о бизни жаратхан Аллахды. Бу келген жангы жылда битеу да халкъыбызгъа насып тилейме. Тилибизни, адетлерибизни-тёрелерибизни сакълайыкъ. Манга малкъар тил – сейирлик дунияды. Жырладан, жомакъладан, акъылдан толу дуния. Ол байлыгъыбызны тас этмейик.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Курорт

Солургъа келгенле аслам дыла

Тёреде болуучусуча, Россейлиле къыш солуу кюнлерин бизни регионда ётдюрюню сайлагъандыла. Алай бла, 9 кюнню ичинде Къабары-Малкъарны солуу объектлеринде заманларын зауукълу ётдюргенлени саны 74 минг адам чакълы болгъанды. Былтырны бу кезиую бла тенглешдиргенде, ол 5,4 процентге кёпдю.

Туристлени асламы Минги тауну этегинде, Чегем чучхурлада, Чирик кёлню тийресинде, «Долина Нарзанов» экопаркда эм Нальчикде солугъандыла. Жангы жылны биринчи 4 кюнюнде «Эльбрус» курортда 15 минг адам болгъанды. Ол а быллыргъы кёрюмдюню 50 процентин тутады.

Канаткалагъа миниуде МИР карталаны бла QR-кодланы хайырланыу адамланы заманларын аягъа себепик этеди. Андан сора да, машиналаны салырча майдан бла курортха этген жангы жол «Азауда» болумну тап халгъа келтириуге себеплик этгендиле.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Онгла

Азау талада – жангы базар

Озгъан ыйыкъда Азау талада жангы рынок ачылгъанды. Сатыучула алгъын тюз канат жолла башланнган жерден аз энишгеркеде ишлей эдиле. Энди уа жангы сатыу-алыу павильонлагъа кёчгенديле. Ала уа эски базардан узакъ бармай орналгъандыла. Рынокну тийреси 4,5 минг квадрат метр чакълыды, алгъын жерден эсе сегиз кереге улууду. Алайда сатыучулагъа, алыучулагъа да хар не да тап этилгенди. Павильонла тынгылы ишленнгенди, ичлери жылыды, ток да барды. Тышлары уа бир тюрсде этилгендиле.

Афашокъаланы Сюйдюмхан Элбрус элде жашайды, ол кеси да бу рынокда сатыу бла кюрешген таулу тиширыуладан бириди. Айтханына кёре, алгъын жерлери суугъуракъ эдиле, алада тургъан да къыйын болгъанды: «Алай анга да ыразы болуп тургъанбыз. Мында уа, не хапар, бек жылы, ариу, тынгылы. Бери кёчюп, ма бу кюнледе ишлеп башлагъанбыз. Алгъын рынокда тургъан барыбызгъа да бардыла мында жерле».

«Сатыучула жангы жерлерине ыразыдыла. Ол да бек игиди. Не десегиз да, бу тийрени айнытыугъа гитче бизнес иги къоюмчулукъ этеди, аны себепли аланы сейирлерине да тийишли кёзден къараргъа керекди», – деп жазгъанды КъМР-ни Башчысы Казбек Коков телеграммда.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Жамауат

Артыкъ ахчаны тёлемез амал

Жангы ишленген кёп фатарлы юйде жашау журт сатып алгъанда, эм алгъа этиллик жумушладан бири – электрокюч бла жалчытыугъа келишимге къол салыуду, дейиле «Каббалкэнергода». Аны юсюнден РФ-ни Правительстосуну 2011 жылда 6 майда къабыл этилген 354-чю номерли бегиминде айтылады.

Фатарда токну эсеплеген прибор да болургъа керекди. Аны орнатыр амал бола туруп, иши этилмей къалса неда ол прибор хайырланыугъа алынмаса, электрокючню багъасы нормативге кёре тергелликди. Кеси да тюз фатар сатып алынган кезиуден башлап алай. Норматив бла уа тёлеу иги да кёп болургъа боллукъду. Компанияда айтханларына кёре, аллай борч кетерилмейди, фатарда адам жашаса, жашамаса да тёленирге керекди.

Алай бла, фатар къоллу болгъанлай, компанияны бёлюмлеринден бирине барып, лицевой счёт ачаргъа эмда эсеплеучю приборну хайырланыугъа алырча заявление жазаргъа тийишлиди. Анда сизден ма бу затла изленирикдиле: паспорт, фатаргъа иеликге шагъатлыкъ этген къагъыт, сатыу-алыу этилген келишим, юйде неллай бир адам жашагъанын билдиррге, счёт ачарча эмда приборну хайырланыугъа алырча заявлениялa.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Проект

Мектеп излемлеге келиширикди

Быйыл «Билим бериу» миллет проектге кёре Чегемде сегиз жюз окъуучуча жангы мардалагъа келишген мектепни къурулуу башланырыкъды.

Проектде белгиленнгеича, ол бир къауум корпусдан къураллыкъды. Аны жыйылыуда бардыргъан уллу залы, ашханасы, дерсле ётдюрген эм компьютер класслары, школчула жыл санларына кёре жараула бардырыча эки спорт залы эм жалгъан кыздыгы бла футбол майданы да боллукъдула.

Жангы билим бериу учреждение танг кесек окъуучу биринчи сменнге жюрюрча жерле бла жалчытыллыкъды.

Акция

Къудуретни сакъларгъа алланып

Жангы жылны байрамы ётгени бла адамла къургъакъсый башлагъан назы тереклеринден къутулургъа ашыгъадыла. Ол санда кир-кипчик атылгъан орунлагъа неда арбазлагъа чыгъарып къойгъанла да табыладыла. Кёпле биле да болмазла быйыл Къабарты-Малкъарда «Ёлочный круговорот» акция тёртюнчю кере бардырылгъанын. Аны магъанасы – назы тереклени къайда болса атмагъанлай, жарашдырыгъа энчи пунктха бериргеди.

Аллай жерле 15-17 январьда ондан башлап онтёрт сагъатха дери ишлерикдиле. Нальчикде аланы бу адресле бла табаргъа боллукъду: **Шортанов атлы орам (Ата журту къоруулай жан берген комсомолчуланы эсгертмелерини аллы), Неделин орам, 12-чи номерли юй, Мальбахов орамда ипподромну майданы.**

Эсге сала айтсакъ, зыбыр къалгъан-къулгъанла тёгюлген полигонда назы терек кёп заманны чиририкди эм газлары бла хауаны кирлендиррликди. Ол себепден аны агъач бла кюрешген предприятиялагъа элтип, аберие жararча этилгенинден иги амал жокъду.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Игилендириу

Иесиз итле тургъан жер къураллыкъды

Арт заманлада иесиз итле элледе бла шахар тийреледе аслам жайылгъанлары жамауатны жарсытхан уллу проблемаладан бири болгъанды. Аны бла байламлы быллыр Нальчикни администрациясында республикада биринчи приютну къурулушун башларгъа оноу этилген эди.

Быйыл январь айда Нальчикни мэриясы бла Ветеринарияны управлениясы хауле итлеге приют ишлерге субсидия бёлюрча келишим къурагъандыла. Алай бла бу кюнледе аны къурулушу башланнганды. Ол шахардан чыкъгъан жерде, Прохладна шосседе, орналлыкъды.

Бусагъатда подряд организация хазырланыу ишлени бардырады. Приютха бёлюнген жерде административ, бакъгъан корпусла эм ит орун боллукъдула. Аны бла бирге комплекс жангы оборудование бла да жалчытылынырыкъды.

Бу ишлеге былтыр 40,8 миллиондан аслам сом къоратылгъы белгиленнгенди. Быйыл а къурулушха 25,5 миллион эм келир жыл 15,3 миллион сом бёлюнюрюгю да айтылады.

Планнга кёре, объект быйыл майгъа битерге керекди.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи – 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь – 40-03-24.
Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюю эм жазылыу – 42-37-94.
Энчи корреспондент – 42-68-72.
Операторла – 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторла бла къагъат жюрютмейди.
Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материалдада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5–6 бет) кёпню алмайды.

Газет Связьны, информация технологияланы эмда асламны коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланнганды.
Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связьны федерал Управлениясы жууаплыдыла.
Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Газет ыйыкъда юч кере чыгъады – геуюрге, орта, шабат кюнледе.

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынды. 20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Курданланы Сулейман – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида (1,2-чи бетле), Геляланы Валя (3,4-чю бетле) – корректорла.

Тиражы 1673 экз. Заказ № 39
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru